

AST šogad attīstībā ieguldīs 95 milj. eiro

Latvijas elektroenerģijas pārvades sistēmas operatora AS “Augstsprieguma tīkls” galvenie izaicinājumi 2019. gadā ir attīstības projektu realizācija, pārvades aktīvu pārņemšana savā īpašumā, ieguldījumi pārvades sistēmas drošumā, kā arī efektīva elektroenerģijas tirgus veicināšana, integrējoties vienotā Eiropas elektroenerģijas tirgū. Par uzņēmuma plāniem un iecerēm stāsta tā valdes priekšsēdētājs **Varis Boks**.

Infrastruktūras projekti – elektroapgādes drošums

Šogad AS “Augstsprieguma tīkls” (AST) attīstībā ieguldīs 95 milj. eiro, no kuriem 40 milj. ir Eiropas Savienības “Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta” (*Connecting Europe Facility – CEF*) līdzfinansējums. Lielākās investīcijas paredzētas projekta “Igaunijas-Latvijas 3. starpsavienojums” realizācijā – elektropārvades līnijas un tai nepieciešamās infrastruktūras būvniecībā šogad plānots ieguldīt 38 milj. eiro.

Jaunie tīkli uzlabos Latvijas energoapgādes drošumu, ļaus Latvijai kļūt par nozīmīgu tranzitvalsti starp Skandināviju un Centrāleiropu, kas būs īpaši svarīgi pēc 2025. gada, kad plānots uzsākt sinhronu darbu ar kontinentālās Eiropas elektrotīklu.

Šogad plānots pabeigt vienu no lielākajiem investīciju projektiem pēdējās desmitgades laikā – elektropārvades līnijas “Kurzemes loks” trešā posma būvniecību 214 kilometru garumā. Līnijas būvniecībā un apakšstaciju pārbūvēs šogad tiks ieguldīti pēdējie 24 milj. no kopumā projektam atvēlētajiem 128 milj. eiro.

Patlaban ir izbūvētas un ieslēgtas pagaidu ekspluatācijā

līnijas Ventspils-Dundaga, Dundaga-Valdemārpils, Valdemārpils-Talsi, Kandava-Tume, Tume-Tukums un Sloka-Dzintari. Atlikuši vēl posmi: Talsi-Kandava, Tukums-Ķemeri, Ķemeri-Sloka, Dzintari-Priedaine un Priedaine-Imanta. Pacelti ~80% balstu un izvilkti vadi ~65% apjomā.

“Kurzemes loka” izbūve garantē gan nepieciešamo tīkla caurlaides spēju, gan visa reģiona elektroapgādes drošību: līdz šim lielu vētru apstākļos, piemēram, 2005. gada janvārī, Kurzemes elektroapgāde ir bijusi apgrūtināta, bet pēc “Kurzemes loka” pabeigšanas šī problēma būs atrisināta.

Atbilstoši SPRK lēmumam, “Kurzemes loka” ietekme uz pārvades tarifiem nedrīkst pārsniegt 12%. Lai mazinātu šo pieaugumu, plānojam projekta finansēšanā papildus novirzīt pārslodzes maksas ieņēmumus septiņu miljonu eiro apmērā.

Tāpat tiks pabeigta projektēšana un uzsākti būvniecības darbi elektropārvades līnijai “Igaunijas-Latvijas 3. starpsavienojums” – šogad plānots ieguldīt 38 milj. eiro no kopumā projektam paredzētajiem 84 milj. Šis ir būtisks nākotnes infrastruktūras projekts visam Baltijas reģionam: Latvijas-Igaunijas šķērsgrīzumā caurlaides spēja pieaugs par 500/600 MW abos virzienos.

Projektā “Rīgas TEC-2 – Rīgas HES” turpinās būvprojektēšana, un kopumā šogad plānots ieguldīt septiņus no kopējiem divdesmit miljoniem eiro.

Esošā tīkla uzturēšana

Lai modernizētu jau esošo Latvijas elektroenerģijas pārvades tīklu un apakšstacijas, šogad paredzēts ieguldīt 24 milj. eiro: 12 milj. eiro apakšstaciju un sadales punktu pārbūvēs (kopumā 11 projekti), 6 milj. eiro – elektropārvades līniju atjaunošanā, 6 milj. eiro – kopumā 11 transformatoru un viena autotransformatora nomaiņā.

Divi miljoni eiro tiks investēti citās aktivitātēs, no kurām galvenā šogad ir ieguldījums rezerves dispečeru centra izbūvē. Tāpat šogad plānots pabeigt divu jaunu apakšstaciju – “Skrunda” un “Kemeru parks” būvniecību, rekonstruēta tiks apakšstacija “Jānciems”, paredzēti “Daugavpils” 110 kV un “Krustpils” 330 kV sadaļņu pārbūves darbi.

Ceļā uz sinhronizāciju ar kontinentālo Eiropu

Šovasar paredzēts īstenot vienu no svarīgākajiem priekšnosacījumiem ceļā uz sinhronizāciju ar kontinentālo Eiropu – Baltijas valstu izolētas darbības testu (tas iekļauts trīs Baltijas valstu elektroenerģijas pārvades sistēmas operatoru 2014. gadā apstiprinātajā ceļkartē). Baltijas elektroenerģijas pārvades sistēmas operatori vienojušies, ka Baltijas energosistēmu izolētas darbības tests varētu notikt jau 8. jūnijā, un kā alternatīvais datums šobrīd noteikts 29. jūnijs.

Paredzams, ka izolētas darbības laikā uz 12 stundām notiks atvienošanās no Krievijas un Baltkrievijas energosistēmām, lai pārbaudītu iekārtu un personāla spēju darboties bez minēto valstu atbalsta. Tādējādi elektroenerģijas pieprasījums Baltijā būs jānodrošina tikai ar vietējo ģenerāciju un Baltijas valstīm būs pašām jānodrošina arī elektroenerģijas balansēšana un frekvences regulēšana.

Kā galvenos ieguvumus no desinhronizācijas var minēt gan drošāku sadarbību ar Eiropas energosistēmām atbilstoši vienotiem darbības principiem (*Network Code*), gan to energosistēmas pakalpojumu klāsta paplašināšanu, kuri tiek nodrošināti Eiropas energosistēmās – frekvences regulēšana, rezervju tirdzniecība, patēriņa slodzes regulēšana utt.

Pērnā gada septembrī Baltijas Enerģētikas tirgus starpsavienojumu plāna (BEMIP) dalībvalstu augsta līmeņa darba grupa panākusi galīgo vienošanos par veidu, kā Baltijas valstu elektroenerģijas pārvades tīkli tiks sinhronizēti ar kontinentālo Eiropu: sinhronizācijai tiks izmantots esošais Lietuvas un Polijas maiņstrāvas starpsavienojums *LitPol Link* un papildu kabelis jūrā starp Lietuvu un Poliju, kā arī sinhronie kompensatori visās Baltijas valstīs. Šāds lēmums pieņemts, balstoties uz 2018. gadā Gdaņskas Enerģētikas institūta (Polija) veikto pētījumu.

Efektīva elektroenerģijas tirgus attīstība

Saskaņā ar Latvijas Republikas likumdošanu AST kā elektroenerģijas pārvades sistēmas operators ir atbildīgs par elektroenerģijas tirgus ieviešanu un attīstību Latvijā. AST viens no galvenajiem uzdevumiem ir nodrošināt vienādus nosacījumus visiem tirgus dalībniekiem, lai elektroenerģijas tirgus funkcionētu maksimāli efektīvi. Šogad turpināsies darbs pie

AS “Augstsprieguma tīkls” valdes priekšsēdētājs Varis Boks

astoņu elektroenerģijas tīkla kodeksu prasību ieviešanas: to mērķis ir veicināt vienlīdzīgus konkurences nosacījumus ne tikai Latvijas vai Baltijas, bet arī visas Eiropas mērogā. Tādējādi tiks sekmēta Baltijas integrācija Eiropas kopējā elektroenerģijas balansēšanas tirgū.

Jāatzīmē, ka jau patlaban alternatīvu enerģijas tirdzniecības piedāvājumu pieejamība tirgū liek mobilizēties arī vēsturiski lielākajiem energoresursu tirgotājiem, kā rezultātā galvenais ieguvējs ir patērētājs, kuram ir iespēja izvēlēties sev ekonomiski izdevīgāko risinājumu. Paredzams, ka līdz ar konkurences saasināšanos energoresursu tirdzniecība 2019. gadā tiks vēl pārdalīta par labu jaunajiem tirgus spēlētājiem, kas ar dažādām patērētājiem pievilcīgām aktivitātēm centīsies piesaistīt jaunus klientus. Vienlaikus gan elektroenerģijas mazumtirdzniecības uzņēmumiem var būt raksturīgas straujas ieņēmumu svārstības no gadu uz gada: to ieņēmumi ir tieši atkarīgi no piesaistīto vai zaudēto lielo elektroenerģijas patērētāju skaita, bet patērētāji mēdz mainīt elektroenerģijas mazumtirgotāju, lai iegūtu izdevīgākus elektrības pirkšanas nosacījumus. Ir ārkārtīgi svarīgi, lai visiem tirgus dalībniekiem tiktu nodrošināti vienādi spēles noteikumi, un jebkādas turpmākās reformas elektrības ražotāju atbalsta jomā ir jāorientē uz labi funkcionējošo elektrības tirgus modeli, kurā visi ražotāji bez izņēmuma darbotos konkurences apstākļos un gūtu ieņēmumus tirgū.

Pārvades infrastruktūras pārņemšana AST īpašumā

Šogad kā vienu no izaicinājumiem uzņēmums ir izvirzījis arī pārvades infrastruktūras pārņemšanu savā īpašumā – patlaban AST ir vienīgais elektroenerģijas pārvades sistēmas operators Eiropā, kas veic visas pārvades operatora funkcijas, bet infrastruktūras pamatlīdzekļus nomā no Latvenego koncerna.

Uz šo apstākli kā apgrūtinājumu atsevišķu investīciju projektu veikšanai ir norādījusi arī Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padome, 2018. gadā izvērtējot AST atbilstību sertifikācijas prasībām. AST ir iniciējusi diskusiju ar pārvades aktīvu īpašnieku par iespējām un nosacījumiem, kādos infrastruktūra varētu nonākt AST īpašumā. **E&P**